

PRZEDMOWA

(François Ewald i Alessandro Fontana)

str. 13

Wykład z 6 STYCZNIA 1982 (część pierwsza)

str. 21

Przypomnienie ogólnej problematyki: podmiotowość i prawda. – Nowy teoretyczny punkt wyjścia: troska o siebie. – Interpretacje delfickiego zalecenia „poznaj samego siebie”. – Sokrates jako człowiek troski: analiza trzech fragmentów Obrony Sokratesa. – Troska o siebie jako reguła życia filozoficznego i starożytnej moralności. – Troska o siebie w pierwszych tekstach chrześcijańskich. – Troska o siebie jako ogólna postawa, stosunek do siebie i zbiór praktyk. – Przyczyny nowożytnego odrzucenia troski o siebie na korzyść poznania siebie: moralność nowoczesna, moment kartezjański. – Gnostycki wyjątek. – Filozofia i duchowość.

Wykład z 6 STYCZNIA 1982 (część druga)

str. 41

Konfliktowa obecność wymagań duchowości: nauka i teologia przed Kartezjuszem; filozofia klasyczna i nowożytna; marksizm i psychoanaliza. – Analiza pewnej lacedemońskiej sentencji: troska o siebie jako statusowy przywilej. – Pierwsza analiza Platońskiego Alkibiadesa. – Polityczne roszczenia Alkibiadesa i Sokratejska interwencja. – Wykształcenie Alkibiadesa w porównaniu z wykształceniem młodych Spartan i książąt

perskich. – Kontekst pierwszego pojawienia się w Alkibiadesie wymogu troski o siebie: roszczenie polityczne; krytyczny wiek; brak wiedzy politycznej. – Nieustalona natura Siebie i jej implikacja polityczna.

Wykład z 13 STYCZNIA 1982 (część pierwsza)

str. 57

Kontekst pojawienia się sokratejskiego imperatywu troski o siebie: polityczne kompetencje młodzieńców z dobrych rodzin; granice (szkolnej i erotycznej) ateńskiej pedagogii; niewiedza, która nie wie o sobie samej. – Praktyki przekształcania Siebie w Grecji archaicznej. – Przygotowanie do snu i techniki próby na gruncie pitagoreizmu. – Techniki Siebie w Platónskim Fedonie. – Ich doniosłe znaczenie w filozofii hellenistycznej. – Kwestia bytu Siebie, o które należy się troszczyć, w Alkibiadesie. – Określenie Siebie jako duszy. – Określenie duszy jako podmiotu działania. – Troska o siebie i jej związki z dietetyką, ekonomiką i erotyką. – Konieczność posiadania nauczyciela troski.

Wykład z 13 STYCZNIA 1982 (część druga)

str. 77

Alkibiades: określenie troski o siebie jako poznania siebie (rywalizacja między tymi dwoma nakazami w dziele Platona). – Metafora oka: zasada widzenia i żywioł tego, co boskie. – Zakończenie dialogu: troska o sprawiedliwość. – Problem autentyczności dialogu i jego ogólne odniesienie do platonizmu. – Troska o siebie z Alkibiadesa i jej związek z działaniem politycznym; pedagogiką; erotyką chłopców. – Alkibiades: antycypacja losu troski o siebie na gruncie platonizmu. – Neoplatónskie kontynuacje Alkibiadesa. – Paradoks platonizmu.

Wykład z 20 STYCZNIA 1982 (część pierwsza)

str. 93

Troska o siebie od Alkibiadesa do pierwszych stuleci naszej ery: ogólna ewolucja. – Badania leksykalne nad epimeleia. – Konstelacja formuł. – Uogólnienie troski o siebie: zasada koekstensywności z całością egzystencji. – Lektura tekstów: Epikur, Muzoniusz Rufus, Seneka, Epiktet, Filon z Aleksandrii, Lukian. – Etyczne konsekwencje tego uogólnienia:

troska o siebie jako oś kształtowania i korygowania; zbliżenie praktyki lekarskiej i filozoficznej (wspólne pojęcia, cel terapeutyczny).

Wykład z 20 STYCZNIA 1982 (część druga)

str. 115

Przywilej starości (pozytywny cel i idealny punkt egzystencji). – Uogólnienie zasady troski o siebie (jej uniwersalny zasięg) i wyłonienie się zjawiska sektowości. – Jego rozpiętość społeczna: od ludowych środowisk kulturalnych do arystokratycznych sieci przyjaźni w Rzymie. – Dwa inne przykłady: kręgi epikurejskie i grupa Terapeutów. – Odrzucenie paradygmatu prawa. – Strukturalna zasada podwójnej artykulacji: uniwersalność wezwania i rzadkość wyboru. – Forma zbawienia.

Wykład z 27 STYCZNIA 1982 (część pierwsza)

str. 131

Przypomnienie ogólnych cech praktyk Siebie w I–II wieku. – Kwestia Innego: trzy typy nauczania w dialogach Platońskich. – Okres hellenistyczny i rzymski: uczenie się podmiotowości. – Analiza stultitia u Seneki. – Figura filozofa jako nauczyciela podmiotowości. – Helleńska forma instytucjonalna: szkoła epikurejska i stoickie zebranie. – Rzymska forma instytucjonalna: prywatny doradca w sprawach egzystencji.

Wykład z 27 STYCZNIA 1982 (część druga)

str. 153

Zawodowa filozofia w I–II wieku i jej wybory polityczne. – Eufrates w Listach Pliniusza: antycynik. – Filozofia poza szkołą jako praktyka społeczna: przykład Seneki. – Korespondencja między Frontonem a Markiem Aureliuszem: systematyzacja dietetyki, ekonomiki i erotyki w ramach kierowania życiem. – Rachunek sumienia.

Wykład z 3 LUTEGO 1982 (część pierwsza)

str. 171

Neoplatońskie komentarze do Alkibiadesa: Proklos i Olimpiodor. – Neoplatońskie oddzielenie tego, co polityczne, od tego, co katartyczne. – Badanie związku między troską o siebie a troską o innych u Platona.

celowość; wzajemność; istotowa implikacja. – Sytuacja w I–II wieku: autofinalizacja Siebie. – Konsekwencje: filozoficzna sztuka życia zgodnie z zasadą nawrócenia; rozwój kultury Siebie. – Religijne znaczenie idei zbawienia. – Znaczenia soteria i salus.

Wykład z 3 LUTEGO 1982 (część druga)

str. 189

Pytania od słuchaczy dotyczące podmiotowości i prawdy. – Troska o siebie i troska o innych: odwrócenie relacji. – Epikurejska koncepcja przyjaźni. – Stoicka koncepcja człowieka jako istoty wspólnotowej. – Falszywy wyjątek Księcia.

Wykład z 10 LUTEGO 1982 (część pierwsza)

str. 207

Przypomnienie podwójnego odłączenia troski o siebie: od pedagogii i działania politycznego. – Metafory autofinalizacji Siebie. – Wynalezienie pewnego schematu praktycznego: zwrot ku sobie. – Platowska epistrophe i jej związek ze zwrotem ku sobie. – Chrześcijańska metanoja i jej związek ze zwrotem ku sobie. – Klasyczny grecki sens metanoi. – Obrona trzeciej drogi, między platońską epistrophe a chrześcijańską metanoją. – Odwrócenie spojrzenia: krytyka ciekawości. – Koncentracja atletyczna.

Wykład z 10 LUTEGO 1982 (część druga)

str. 227

Ogólna rama teoretyczna: werydykcja i upodmiotowienie. – Wiedza o świecie i praktyka Siebie u cyników: przykład Demetriusza. – Jego charakterystyka wiedzy użytecznej. – Wiedza ethopoietyczna. – Wiedza fizjologiczna u Epikura. – Parezja epikurejskiego fizjologa.

Wykład z 17 LUTEGO 1982 (część pierwsza)

str. 243

Nawrócenie na siebie jako najwyższa forma troski o siebie. – Metafora nawigacji. – Technika sterowania okrętem jako paradygmat urządzania. – Idea etyki powrotu do siebie: jej odrzucenie przez chrześcijaństwo i daremne próby epoki nowoczesnej. – Urządzanie i stosunek do siebie

przeciw polityce i podmiotowi prawa. – Zwrot ku sobie poza zasadą poznania siebie. – Dwa zaciemniające modele: platońskie przypomnienie i chrześcijańska egzegeza. – Model ukryty: hellenistyczne nawrócenie na siebie. – Wiedza o świecie i wiedza o sobie w myśli stoickiej. – Przykład Seneki: krytyka kultury w Listach moralnych do Lucylusza; ruch spojrzenia w Zagadnieniach przyrodniczych.

Wykład z 17 LUTEGO 1982 (część druga)

str. 265

Zakończenie analizy przedmowy do trzeciej części Zagadnień przyrodniczych. – Analiza przedmowy do części pierwszej. – Ruch poznającej duszy u Seneki: opis; ogólna charakterystyka; rezultat. – Wnioski: zasadniczy splot poznania siebie i poznania świata; wyzwajający efekt wiedzy o świecie; niesprowadzalność do modelu platońskiego. – Pikuujące spojrzenie.

Wykład z 24 LUTEGO 1982 (część pierwsza)

str. 281

Duchowa modalizacja wiedzy u Marka Aureliusza: praca analizy przedstawień; definiować i opisywać; widzieć i nazywać; oceniać i wypróbowywać; dostępować wielkości duszy. – Przykłady ćwiczeń duchowych u Epikteta. – Chrześcijańska egzegeza i stoicka analiza przedstawień. – Powrót do Marka Aureliusza: ćwiczenia z rozkładania przedmiotu w czasie; ćwiczenia z rozkładania przedmiotu na jego składniki materialne; ćwiczenia z redukcyjnego opisu przedmiotu. – Pojęciowa struktura wiedzy duchowej. – Postać Fausta.

Wykład z 24 LUTEGO 1982 (część druga)

str. 305

Cnota i jej związek z askesis. – Brak odniesienia do obiektywnego poznania podmiotu w mathesis. – Brak odniesienia do prawa w askesis. – Cel i środek askesis. – Charakterystyka paraskeue: mędrzec jako zapasnik wydarzenia. Treść paraskeue: dyskurs-działanie. – Sposób istnienia tego dyskursu: prokheiron. – Askesis jako praktyka wcielania prawdo-mówności przez podmiot.

Pojęciowe oddzielenie ascezy chrześcijańskiej od ascezy filozoficznej.
– Praktyki upodmiotowienia: waga ćwiczenia się w słuchaniu. – Dwuznaczna natura słuchania: między biernością a aktywnością: O słuchaniu wystąpienia Plutarcha; 108. list Seneki; Diatryba II, 23. Epikteta.
– Słuchanie i brak techn. – Ascetyczne reguły słuchania: milczenie; precyzyjna gestykulacja i ogólna postawa dobrego słuchacza; uwaga (skupienie na tym, do czego odnosi się dyskurs, i jego upodmiotowienie przez natychmiastowe zapamiętanie).

Praktyczne zasady dobrego czytania i określenie jego celu: medytacja.
– Starożytny sens melete/meditatio jako gry myśli z podmiotem. – Pisanie jako fizyczne ćwiczenie się we wcielaniu dyskursów. – Wymiana listów jako krąg upodmiotowienia/werydykcji. – Sztuka mówienia w duchowości chrześcijańskiej: formy prawdziwego dyskursu przewodnika; wyznaczenie ucznia; prawdo-mówność w odniesieniu do siebie jako warunek zbawienia. – Grecko-rzymska praktyka kierowania: konstytucja podmiotu prawdy dzięki skupionemu milczeniu po stronie kierowanego; obowiązek paretiki w dyskursie nauczyciela.

Paretika jako postawa etyczna i techniczna procedura w dyskursie nauczyciela. – Przeciwnicy paretiki: pochlebstwo i retoryka. – Znaczenie wątku pochlebstwa i gniewu w nowej ekonomii władzy. – Przykład: przedmowa do czwartej księgi Zagadnień przyrodniczych Seneki (sprawowanie władzy, stosunek do siebie, niebezpieczeństwo pochlebstwa).
– Krucha mądrość Księcia. – Aspekty opozycji paretika/retoryka: oddzielenie prawdy od kłamstwa; status techniki; efekty upodmiotowienia.
– Pozytywna conceptualizacja paretiki: Peri parresias Filodemosa.

Dalszy ciąg analizy parezji: Traktat o namiętnościach duszy Galena. – Charakterystyka libertas u Seneki: odrzucenie przesadnej ludowej elokwencji; przejrzystość i rygor; wcielenie użytecznych dyskursów; sztuka przypuszczeń. – Struktura libertas: skuteczne przekazywanie myśli i zobowiązanie podmiotu przez jego dyskurs. – Pedagogia i psychagogia: ich związki i ewolucja w filozofii grecko-rzymskiej oraz na gruncie chrześcijaństwa.

Uzupełniające uwagi na temat roli reguły milczenia w pitagoreizmie. – Definicja „ascetyki”. – Bilans historyczno-etnologicznych badań nad ascetyką grecką. – Przypomnienie Alkibiadesa: redukcja ascetyki do formy poznania siebie jako odbicia tego, co boskie. – Ascetyka w I–II wieku: podwójne oderwanie (odpowiednio: od zasady poznania siebie i zasady samorozpoznania w tym, co boskie). – Wyjaśnienie kariery hellenistycznej i rzymskiej ascetyki na gruncie chrześcijaństwa: odrzucenie gnozy. – Dzieło życia. – Techniki egzystencji, ukazanie dwóch wymiarów: ćwiczenie w myśli; zachowanie w realnej sytuacji. – Ćwiczenia ze wstrzemięźliwości: ciało atletyczne u Platona i ciało wytrzymałe u Muzoniusza Rufusa. – Praktyka prób i jej cechy.

Życie jako próba. – O opatrności Seneki: próba egzystencji i jej funkcja selekcyjna. – Epiktet i filozof-zwiadowca. – Transfiguracja nieszczęść: od starożytnego stoicyzmu do Epikteta. – Próba w greckiej tragedii. – Uwagi na temat obojętności hellenistycznego kształtowania egzystencji dla chrześcijańskich dogmatów dotyczących nieśmiertelności i zbawienia. – Sztuka życia i troska o siebie: odwrócenie relacji. – Oznaka tego odwrócenia: wątek dziewictwa w romansie greckim.

Przypomnienie ustaleń z poprzedniego wykładu. Ujęcie siebie przez Siebie w Alkibiadesie Platona oraz w filozoficznych tekstach z I-II wieku; studium porównawcze. – Trzy wielkie zachodnie formy refleksyjności: przypomnienie, medytacja, metoda. – Złudzenie współczesnej zachodniej historiografii filozoficznej. – Dwie serie medytacyjne: sprawdzian treści prawdy; próba podmiotu prawdy. – Greckie odrzucenie projekcji w przyszłość; prymat pamięci; ontologiczno-etyczna pustka przyszłości. – Stoickie ćwiczenie z domniemywania nieszczęść jako przygotowanie. – Kolejne stopnie próby domniemywania nieszczęść: możliwe, pewne, nieuchronne. – Domniemywanie nieszczęść jako tamowanie przyszłości i redukcja rzeczywistości.

Medytacja nad śmiercią: spojrzenie przecinające i retrospektywne. – Rachunek sumienia u Seneki i Epikteta. – Asceza filozoficzna. – Bio-technika, wypróbowywanie siebie, uprzedmiotowienie świata: wyzwania zachodniej filozofii.